

METODICKÉ VYSVĚTLIVKY

Metodické vysvětlivky obsahují základní metodické informace k údajům publikovaným v tištěné části i na příloženém CD. Tabulky jsou v publikaci číslovány v rámci kapitoly od jedničky a tabulky podle krajů na přílohovém CD jsou pro přehlednost číslovány od 101. V závěru jsou uvedeny odkazy na podrobnější údaje, které je možno získat na internetu.

1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA, OKRESY

V dlouhodobých časových řadách je kladen důraz především na metodickou srovnatelnost dat. V celém období docházelo k řadě změn vyvolaných snahou státní statistiky o mezinárodní porovnatelnost metod a výsledků zjišťování. Rovněž organizační struktura hospodářství se postupně měnila. Pro správné posouzení dlouhodobého vývoje bylo proto nutno časové řady ukazatelů přepočítat na metodiku a organizační strukturu posledního publikovaného roku, tedy roku 2012. Všechny hodnotové ukazatele jsou vyjádřeny v běžných cenách, protože pro přepočet do stálých cen nejsou v regionálním členění k dispozici dostatečně relevantní údaje o cenovém vývoji ani ve výrobní ani ve spotřební oblasti.

Z pohledu územního uspořádání byly všechny údaje přepočteny na územní strukturu platnou k 31. 12. 2012. Pokud jsou údaje zjišťovány výběrovým šetřením a na nižší územní úroveň pouze dopočítávány matematickostatistickými metodami, je přepočet obtížnější a v části ukazatelů není možný vůbec. Vzhledem k provedeným přepočtům se některé údaje odlišují od dat dříve publikovaných. V některých případech se v zájmu dlouhodobé porovnatelnosti obsahová náplň odlišuje od dat publikovaných v mezikrajském a meziokresním srovnání (kapitola 28), popřípadě i od dat publikovaných v jiných kapitolách.

Pokud přepočet na srovnatelnou metodiku nebyl možný, je na to upozorněno v metodických poznámkách pod jednotlivými tabulkami, popřípadě je to vysvětleno v metodice jednotlivých kapitol. V této části tedy upozorňujeme pouze na změny, které se týkají srovnatelnosti dlouhodobých časových řad.

Údaje o **obyvatelstvu** do roku 2000 navazovaly na výsledky sčítání lidu k 3. 3. 1991, od roku 2001 navazovaly na výsledky sčítání lidu k 1. 3. 2001 a od roku 2011 navazují na definitivní výsledky sčítání lidu k 26. 3. 2011. Na základě sčítání jsou zpracovávány demografické bilance v daném desetiletí. Jsou v nich rovněž zahrnuty počty dlouhodobě přítomných cizinců (v souladu s mezinárodními úmluvami).

V úseku **trh práce** je srovnatelnost údajů o počtu zaměstnanců a průměrných mzdách, které vycházejí z podnikových statistik, nepříznivě ovlivněna změnami hranice mezi většími (sledovanými) a menšími (nesledovanými) podniky. Tyto změny se promítají především ve vývoji počtu zaměstnanců, méně již ve vývoji průměrné měsíční mzdy. Vývoj souboru vykazujících jednotek byl následující:

- 2000–2001 - podniky s 20 a více zaměstnanci zapsané i nezapsané v obchodním rejstříku, všechny subjekty v peněžnictví a pojišťovnictví, všechny subjekty nepodnikatelské sféry, bez ozbrojených složek
- 2002–2012 - všechny subjekty, včetně dříve nepublikovaných částí rezortu Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany

Metodika výpočtu **registrované míry nezaměstnanosti** se změnila v polovině roku 2004, odkdy se v čitateli zlomku používají dosažitelní uchazeči o zaměstnání, a jmenovatel byl rozšířen o počty přesčasových cizinců. Od 1. 1. 2013 byl zaveden nový ukazatel **Podíl nezaměstnaných osob**, jehož metodika je blíže vysvětlena v kapitole Trh práce. Srovnatelná časová řada je k dispozici od roku 2005. Používání ukazatele Míra registrované nezaměstnanosti bylo rokem 2012 ukončeno.

V **zemědělství** jsou od roku 2002 (v souladu s normami Evropské unie) započítávány subjekty, jejichž hospodářství přesahuje tzv. „prahové hodnoty“. Menší zemědělská hospodářství byla zařazena do sektoru domácností jako „hobby aktivity“ obyvatelstva a jejich rozsah není možné na regionální úrovni s dostatečnou spolehlivostí zjistit. Rovněž zpětný přepočet časových řad na srovnatelnou základnu není možný.

V **průmyslu** jsou srovnatelné pouze údaje od roku 1997, kdy jsou na regionální úrovni zpracovávána data za podniky se 100 a více zaměstnanci a sídlem na příslušném území. Od tohoto roku jsou také sledovány tržby z průmyslové činnosti namísto dřívější výroby zboží (hrubé výroby). Ve **stavebnictví** došlo ke změně publikovaných ukazatelů, nyní jsou v dlouhodobé časové řadě uvedeny stavební práce podle místa stavby.

Ve **vzdělávání** není již možné střední stupeň vzdělávání jednoznačně členit podle jednotlivých typů škol (střední odborné školy, střední odborná učiliště). Ve všech typech škol jsou započtení žáci dříve samostatně vykazovaní ve speciálních školách.

Ve **zdravotnictví** je časová řada srovnatelná od roku 2000, kdy jsou uváděna zařízení všech rezortů. Není zde uvažováno s detašovanými pracovišti zdravotnických zařízení (na rozdíl od kapitoly 27). V počtech lékařů jsou od roku 2007 započítáváni též smluvní zaměstnanci.

V **sociálním zabezpečení** došlo v roce 2007 v souvislosti s novelizací zákona ke značným změnám ve struktuře (i názvech) jednotlivých zařízení sociální péče.

V **kriminalitě a nehodovosti** není možno starší údaje publikovat vzhledem ke skutečnosti, že nejsou k dispozici data podle okresů a nebylo tudíž možno přepočítat údaje v členění podle nového územního uspořádání krajů.

2. ÚZEMÍ A PODNEBÍ

Úvodní tabulka obsahuje základní údaje o **území krajů a okresů České republiky**. Údaje o rozloze krajů a okresů k 31. 12. 2012 byly převzaty z oficiálních dat Českého úřadu zeměměřického a katastrálního v Praze.

Velikostní struktura obcí byla zpracována podle územně správního uspořádání k 31. 12. 2012.

Podnebí je prezentováno základními meteorologickými daty, která byla naměřena meteorologickými stanicemi na území kraje. Údaje z těchto stanic byly převzaty z Českého hydrometeorologického ústavu v Praze.

3. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organizmy, ekosystémy a energie.

Podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je rozlišováno šest kategorií zvláště chráněných území:

Velkoplošná chráněná území:

- o národní parky - rozsáhlá území jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam
- o chráněné krajinné oblasti - rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení

Maloplošná chráněná území:

- o národní přírodní památky - přírodní útvar (i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk) menší rozlohy, naleziště nerostů či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů s národním či mezinárodním významem ekologickým, vědeckým či estetickým
- o národní přírodní rezervace - menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné v národním či mezinárodním měřítku
- o přírodní památky - obdobně jako národní přírodní památka, ale pouze s regionálním významem
- o přírodní rezervace - menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast

Výdaje na ochranu životního prostředí zahrnují investiční výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku a neinvestiční náklady, které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí. **Dlouhodobý hmotný majetek** (DHM) na ochranu životního prostředí představuje sumu výdajů, které vykazující jednotky vynaložily na pořízení DHM (koupí nebo vlastní činností), spolu s celkovou hodnotou DHM získaného formou bezúplatného nabytí, nebo převodu podle příslušných legislativních předpisů, nebo přearazením z osobního užívání do podnikání. **Neinvestiční náklady** na ochranu životního prostředí zahrnují mzdové náklady, platby nájemného, energie a ostatní materiál a platby za služby, u kterých je hlavním účelem ochrana životního prostředí.

Ekonomické přínosy z aktivit na ochranu životního prostředí jsou tržby z prodeje služeb na ochranu životního prostředí, tržby z prodeje vedlejších produktů a úspory z využití vedlejších produktů vzniklých při činnostech spojených s ochranou životního prostředí.

Emise je děj, při kterém jsou vnášeny cizorodé látky různého skupenství do ovzduší. Uvádějí se v kilogramech za hodinu nebo v tunách za rok. Množství uvedených znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší je evidováno v **Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší** (REZZO), který je podle závislosti na druhu zdrojů a jejich tepelných výkonů členěn na REZZO 1 (velké stacionární zdroje znečišťování), REZZO 2 (střední stacionární zdroje znečišťování), REZZO 3 (malé stacionární zdroje znečišťování) a REZZO 4 mobilní zdroje znečišťování (zejména silniční a motorová vozidla, železniční kolejová vozidla, plavidla a letadla).

Odpadem je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a která přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v zákoně č. 185/2001 Sb. o odpadech. **Nebezpečný odpad** je odpad uvedený v Seznamu nebezpečných odpadů a jakýkoli další odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v zákoně o odpadech.

Nakládáním s odpady se rozumí jejich shromažďování, sběr, výkup, přeprava a doprava, skladování, úprava, využívání a odstraňování. Způsoby nakládání s odpadem jsou rozděleny na využívání odpadů (R-kódy), odstraňování odpadů (D-kódy) a ostatní způsoby nakládání s odpady (N-kódy).

Komunálním odpadem se rozumí veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, který je zařazen do skupiny 20 v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických nebo fyzických osob oprávněných k podnikání. V této publikaci je za komunální odpad považován veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a jemu podobné odpady ze živností, úřadů apod., včetně odděleně sbíraných složek.

Obor vodovodů a kanalizací zahrnuje vodohospodářské činnosti související se správou a provozem vodovodů a kanalizací, tj. zajišťování dostatečného množství kvalitní pitné vody a zajišťování odvádění odpadních vod a jejich čištění. **Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu** zahrnují vodovody a kanalizace zřízené a provozované ve veřejném zájmu. **Voda vyrobená** zahrnuje vodu fakturovanou a vodu nefakturovanou. Součet údajů za vodu fakturovanou a nefakturovanou se může lišit od množství vody vyrobené o vodu převzatou od jiných organizací, popř. o vodu předanou jiným organizacím.

Za čistírnu odpadních vod (ČOV) se považují objekty a zařízení sloužící k čištění odpadních vod s mechanickým, biologickým, příp. dalším stupněm čištění. Za ČOV se nepovažují zařízení pro hrubé předčištění odpadních vod (česla, lapače písku, lapače oleje apod.), septiky, žumpy a jednoduchá zařízení s mechanickou funkcí, která nejsou pravidelně sledována a obsluhována.

Kapacita ČOV je uvedena jako projektovaná kapacita čistíren v m³/den. Vyšší kapacita než projektovaná se uvádí tehdy, když provedená intenzifikační opatření byla schválena vodoprávním úřadem.

4. OBYVATELSTVO

Údaje o počtu a složení obyvatelstva jsou získávány ze sčítání lidu, na něž navazují každoroční statistické bilance dat o narozeních, sňatcích, rozvodech, úmrtích a stěhování. Zdrojem dat jsou statistická hlášení z matrik, pokud není uvedeno jinak. Údaje o počtu a složení obyvatelstva navazují od roku 2011 na definitivní výsledky sčítání lidu k 26. 3. 2011, nejsou srovnatelné s předchozími roky.

Veškeré údaje se týkají obyvatel s trvalým bydlištěm na uvedeném území bez ohledu na státní občanství. Od roku 2001 jsou započtení cizinci s přiznaným azylem a cizinci s vízy nad 90 dní. Od 1. 5. 2004 jsou zahrnuti také občané zemí EU s přechodným pobytem a občané třetích zemí s dlouhodobým pobytem na území ČR.

Střední stav obyvatelstva vyjadřuje počet obyvatel daného území bilancovaný k 1. 7. sledovaného roku. **Přirozený přírůstek** obyvatel je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých osob. **Celkový přírůstek** obyvatel je součtem přirozeného přírůstku a přírůstku stěhování. **Stěhováním** se rozumí změna trvalého bydliště či dlouhodobého pobytu osoby přes hranice uvedeného území. Data o stěhování přebírá ČSÚ z informačních systémů Ministerstva vnitra ČR a Ředitelství služby cizinecké policie.

Narození jsou započtení do kraje (okresu) trvalého pobytu matky v době porodu. **Úhrnná plodnost** udává průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku, zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce, zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Tabulky o **potratech** jsou zpracovány ze souboru individuálních dat, který ČSÚ přebírá od Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). **Úhrnná potratovost** je průměrný počet potratů, které by připadly na jednu ženu za předpokladu, že by míry potratovosti podle věku, zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce, zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Mrtvorozenost je počet mrtvě narozených dětí připadající na 1 000 narozených celkem. **Kojenecká úmrtnost** je počet dětí zemřelých před dosažením věku 1 roku na 1 000 živě narozených dětí. **Novorozenecká úmrtnost** je počet dětí zemřelých před dosažením věku 28 dnů na 1 000 živě narozených.

Údaje o **zemřelých podle příčin smrti** jsou tříděny podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decenální revize (MKN-10), platné od 1. 1. 1994.

Index stáří je poměr počtu osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let. **Naděje dožití** vyjadřuje průměrný počet let, který má naději prožít osoba právě x-letá při zachování řádu úmrtnosti sledovaného období daného úmrtnostní tabulkou. S ohledem na vyloučení nahodilých výkyvů je používán pro kraje průměr za dvouletá období a pro okresy průměr za pětiletá období.

Sňatky jsou započítány do příslušného území podle místa pobytu ženicha. **Rozvody** jsou územně tříděny podle posledního společného bydliště manželů; zdrojem dat je Informační systém Ministerstva spravedlnosti ČR.

Za **cizince** jsou v ČR považovány osoby s jiným než českým státním občanstvím, osoby bez státního občanství a rovněž osoby s více občanstvími, z nichž žádné není státním občanstvím ČR.

V tabulkách 4-11. a 4-12. jsou do celkového počtu cizinců řazeni cizinci s trvalým pobytem, občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci s pobytem přechodným, občané tzv. třetích zemí s dlouhodobým pobytem, příp. s vízy nad 90 dní. Údaje pocházejí z evidence Ředitelství služby cizinecké policie.

5. MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE

Regionální účty, jediný zdroj regionálních makroekonomických ukazatelů, jsou regionální obdobou národních účtů. Vycházejí z ročních národních účtů sestavených pro Českou republiku, metodicky odpovídají Evropskému systému účtů (ESA 95) a důsledně dodržují pravidla a doporučení platná pro členské země Evropské unie, tzn., že jsou s nimi srovnatelné - harmonizované.

V souladu s metodikou ESA 95 jsou ukazatele zjišťovány **pracovištní metodou**, to znamená, že ukazatele za podniky jsou alokovány do regionů podle skutečného místa působení jednotky. Hrubá přidaná hodnota za multi-regionální organizace je alokována na základě mezd vyplacených v jednotlivých krajích. Ukazatele účtů domácností se vztahují k místu **bydliště domácností**.

Hrubý domácí produkt (HDP) je klíčovým ukazatelem vývoje ekonomiky. Představuje souhrn přidaných hodnot jednotlivých institucionálních sektorů nebo jednotlivých odvětví v činnostech považovaných dle ESA 95 za produktivní (tj. včetně služeb tržní i netržní povahy) a čistých daní na produkty (je tedy vyjádřen v kupních cenách). Z hlediska užití je HDP roven souhrnu konečné spotřeby (domácností, vlády a neziskových organizací sloužících domácnostem), tvorby hrubého kapitálu (fixního kapitálu a salda zásob a čistého pořízení cenností) a salda zahraničního obchodu.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) představuje souhrn přidaných hodnot jednotlivých odvětví (tj. HDP bez čistých daní na produkty, jež nelze rozdělit mezi jednotlivá odvětví). Odvětvová struktura je uspořádána podle Klasifikace CZ-NACE, která je obsahově shodná s evropskou Klasifikací NACE Rev. 2.

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) obsahuje hodnotu pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku koupeného, bezúplatně převzatého nebo vyrobeného ve vlastní režii, sníženou o hodnotu jeho prodeje a hodnotu majetku předaného bezúplatně. Patří sem i pořízení formou finančního leasingu. Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti, včetně bydlení v obydlí jeho vlastníka. Nespádají sem fixní aktiva s hodnotou nižší než 20 tis. Kč ani předměty dlouhodobé spotřeby pořízené domácnostmi pro uspokojování konečné spotřeby ani čisté pořízení cenností. Dále se nezahrnují předměty pro vojenské účely (tanky apod.) a výdaje na výzkum a vývoj apod.

Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD) představuje částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv. Disponibilní důchod je výsledkem tvorby a rozdělení důchodů a je bilanční položkou účtu druhotného rozdělení důchodů.

Pro potřeby mezinárodního srovnání jsou vybrané **ukazatele přepočteny** do měnové jednotky euro, standardu kupní síly PPS (Purchasing Power Standard) a standardu PPCS (Purchasing Power Consumption Standards), a to dle koeficientů vydávaných Evropským statistickým úřadem (EUROSTAT).

Regionální makroekonomické ukazatele jsou revidovány v souladu s revizemi ročních národních účtů. Údaje za rok 2010 jsou založeny na definitivní verzi ročních národních účtů za rok 2010; data za rok 2011 na semifinální verzi a údaje za rok 2012 vycházejí z předběžné verze ročních národních účtů.

6. MÍSTNÍ ROZPOČTY

Kapitola obsahuje vybrané údaje o příjmech a výdajích krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí. Data jsou přebírána z Ministerstva financí ČR, které potřebné údaje zpracovává z účetních a finančních výkazů jednotlivých územních celků.

Příjmy a výdaje jsou uváděny po **konsolidaci**, to je po úpravě, odstraňující položky, které nejsou přímou součástí hospodaření, a duplicity.

7. CENY

Spotřebitelské ceny vybraných cenových reprezentantů jsou průměrné spotřebitelské ceny zjištěné v kraji v prosinci sledovaného roku. Jejich uspořádání v legendě vychází ze struktury spotřebního koše (tj. souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem vč. vah, které jsou jim přiřazeny) platného od roku 2010.

Údaje o **cenách vybraných druhů nemovitostí** jsou čerpány z dat Ministerstva financí ČR. Zdrojem jsou přiznání k dani z převodu nemovitostí, která jsou povinni podávat vlastníci (prodejci) nemovitostí příslušným finančním úřadům do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byl zapsán vklad práva do katastru nemovitostí. Založení databáze cenových informací na finančních úřadech bylo zahájeno zpracováním dat z daňových přiznání v roce 1998 podle vyhlášky č. 279/1997 Sb. Databáze celoplošně postihuje transakce na trhu nemovitostí a vychází z reálných (přiznaných) cen. Vzhledem k dodatečným přepočtům dat z administrativních zdrojů nelze srovnávat údaje z jednotlivých roků, publikovaných v předcházejících ročenkách.

Ceny zemědělských výrobků se sledují v síti vybraných zemědělských výrobců. Jsou to převážně nominální ceny vybraných zemědělských výrobků podle hlavních (specifikovaných) jakostí. Vykázaná cena je prostým aritmetickým průměrem z cen jednotlivých významných kontraktů, které byly realizovány v období kolem středu sledovaného měsíce.

8. ŽIVOTNÍ PODMÍNKY

Na základě členství v Evropské unii provedl Český statistický úřad další výběrové šetření EU-SILC o příjmech a životních podmínkách domácností pod názvem „**Životní podmínky 2012**“. Cílem tohoto šetření je dlouhodobě získávat srovnatelná data o sociální situaci domácností, která jsou díky jednotné metodice porovnatelná i s dalšími zeměmi EU.

Šetření je realizováno jako čtyřletý rotační panel, každoročně se obmění zhruba čtvrtina domácností. Výsledky šetření jsou vzhledem k velikosti výběrového souboru reprezentativní jen do úrovně krajů. **Při interpretaci a analýze výsledků šetření je třeba mít neustále na paměti, že jsou zatíženy určitou chybou** (výběrovou i nevýběrovou). Více informací (např. tabulky s odhadem 95% intervalu spolehlivosti, ze kterých je patrný interval, ve kterém s 95% pravděpodobností leží skutečná hodnota odhadované charakteristiky), lze najít spolu s podrobnou metodikou **v publikaci** „Příjmy a životní podmínky domácností“ na internetových stránkách www.czso.cz v sekci Statistiky pod odkazem Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností.

Do šetření byly zahrnuty všechny osoby, které v době šetření měly ve vybraném bytě obvyklé bydliště, a to včetně osob dočasně nepřítomných. Toto se vztahovalo i na cizí státní příslušníky a podnájemníky. **Hospodářící domácnost** tvoří jedinec nebo skupina osob, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby. Údaje za hospodářící domácnosti se zpravidla přepočítávají na průměry za osobu, nebo spotřební jednotku. Přepočet na spotřební jednotky přitom bere v úvahu velikost a demografické složení domácnosti. Výpočet těchto jednotek je konstruován tak, aby odrážel úspory z počtu ve vícečlenných domácnostech - tj. úspory na nákladech na předměty a služby, které slouží většímu počtu členů domácnosti (domácí spotřebiče, elektřina apod.). Standardní stupnice OECD přiřazuje první dospělé osobě v domácnosti váhu 1,0, dalším osobám starším 13 let váhu 0,7 a dětem do 13 let včetně váhu 0,5. V modifikované EU škále jsou více zohledněny úspory z počtu, váhy pro výše uvedené skupiny osob jsou 1,0 - 0,5 - 0,3.

Příjmy osob a domácností jsou zjišťovány vždy za kalendářní rok předcházející šetření. **Hrubé peněžní příjmy** zahrnují veškeré pracovní příjmy (ze závislé činnosti i z podnikání), sociální příjmy a všechny další druhy pravidelných i jednorázových příjmů přiznaných pro domácnosti i jejich jednotlivé členy. **Čistý peněžní příjem** domácnosti byl získán po odečtení příslušných částek na zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmů. Do celkového čistého příjmu domácnosti byly započteny naturální příjmy, které tvoří spotřeba produkce z vlastního hospodářství nebo podniku a naturální požitky zaměstnanců (např. příspěvky na stravování).

Životní minimum domácnosti bylo vypočteno samostatně pro každou hospodářící domácnost na základě jejího složení, věku dětí a zákonných částek životního minima (v důsledku nové metodiky od roku 2007 nelze porovnávat aktuální údaje s daty vztahujícími se k předpisům platným před lednem 2007). Hranice pro **kvintilové rozdělení domácností** podle čistého peněžního příjmu na osobu byly vypočteny z úhrnu za všechny domácnosti ČR. Do takto vymezených pěti příjmových skupin byly zařazeny odpovídající domácnosti a jejich členové za jednotlivé kraje.

9. TRH PRÁCE

Zdrojem informací o trhu práce zjišťovaných šetřením v domácnostech respondentů je **Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)**. Metodika ukazatelů zjišťovaných VŠPS koresponduje s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO), takže data mohou sloužit jako základ pro přímou mezinárodní srovnatelnost charakteristik trhu práce v různých zemích. Zároveň je respektována prováděcí metodika Eurostatu, která poskytuje výklad náplně konkrétních charakteristik trhu práce.

Výběrový soubor zahrnuje přibližně 25 tis. **náhodně vybraných bytů** na území celé České republiky (přes 0,6 % všech trvale obydlených bytů). Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě bez ohledu na druh jejich pobytu. Soubor vybraných bytů je v průběhu šetření obměňován. Každé čtvrtletí je do výběru zařazeno 20 % nově vybraných bytů, které jsou po pěti čtvrtletích z panelu vyřazeny.

Pro šetřené charakteristiky každého respondenta je rozhodujícím kritériem jeho skutečná aktivita na trhu práce v referenčním týdnu. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu odpracoval alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání.

Ve všech tabulkách jsou v jednotlivých letech uváděny průměrné roční údaje. Data za rok 2010 jsou vážena na údaje demografické statistiky, ve kterých ještě nejsou promítnuty výsledky SLDB 2011, od roku 2011 pak na údaje s promítnutím SLDB 2011.

Spolehlivost údajů zjištěných výběrovým šetřením klesá se snižující se velikostí vzorku. Roční průměry menší než 3 000 osob se považují za údaje s nízkou spolehlivostí a roční údaje menší než 500 osob nejsou publikovány vůbec, jejich relativní směrodatná odchylka je vyšší než 50 % (místo nich je v tabulkách tečka). Pro všechny údaje získané z výběrového šetření lze konstruovat 95% interval spolehlivosti, tedy interval, v němž s 95% pravděpodobností leží skutečná hodnota odhadovaného ukazatele. Velikost intervalu je ovlivněna jak četností zjišťované charakteristiky v rámci jednotlivých krajů, tak i velikostí výběrového souboru v rámci kraje.

Údaje o **počtu zaměstnanců** (ve fyzických osobách) a **průměrných hrubých měsíčních mzdách v letech 2009 až 2011** (tab. 9-8., 9-9., 9-103. a 9-104.) jsou čerpány z výsledků zpracování ročních statistických výkazů. Zahrnují všechny podnikatelské i nepodnikatelské subjekty, a to bez ohledu na počet zaměstnanců. Územní třídění dat do krajů je získáváno přímo od vykazujících jednotek a je provedeno podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců, tzv. **pracovištní metodou**. Detailnější územní třídění, např. do okresů, však není možné. Odvětvové členění dat je **zpracováno podle klasifikace CZ-NACE**, do odvětví jsou data tříděna podle převažující činnosti celého subjektu.

Informace o **počtech zaměstnanců a průměrných mzdách v roce 2012** (tab. 9-105) jsou čerpány z výsledků zpracování čtvrtletních statistických výkazů a jsou publikovány **podle místa pracoviště**. Údaje jsou uváděny za všechny podniky, a to v přepočtu na **zaměstnance plně zaměstnané**, který zohledňuje délku pracovního úvazku. Údaje jsou předběžné.

Údaje o **mzdách podle pohlaví a klasifikace zaměstnání** (tab. 9-10., 9-106. a 9-107.) vznikly sloučením dat z **Informačního systému o průměrném výděлку MPSV (ISPV)**, který pokrývá výběrově mzdovou sféru, a administrativního zdroje **Informační systém o platu a služebním příjmu (ISP)** Ministerstva financí ČR, který plošně pokrývá platovou sféru. **Průměrná mzda** zaměstnance je vypočtena z odpracované doby placené (nezahrnuje se neplacená nepřítomnost v práci, nemoc, apod.) a není proto shodná s průměrnou mzdou z podnikových zjišťování ČSÚ, která je vypočtena poměrením s evidenčním počtem zaměstnanců (tab. 9-8. a 9-9. nebo v tab. 9-103. až 9-105.).

Strukturální šetření mezd pokrývá od roku 2011 **celou zaměstnaneckou populaci v ČR**, neboť jsou nově zahrnuti dříve nesledovaní zaměstnanci z podniků s méně než 10 zaměstnanci a také zaměstnanci neziskových institucí a podnikatelů - fyzických osob. Tato změna znamená zvýšení reprezentativnosti statistických údajů, ale také skutečnost, že rok 2011 není srovnatelný s předchozími roky. **Členění podle zaměstnání** je zpracováno **podle klasifikace CZ-ISCO** (zavedena s účinností od 1. 1. 2011).

Medián mezd představuje hodnotu mzdy zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení. To znamená, že polovina hodnot mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián.

Údaje o počtu neumístěných **uchazečů o zaměstnání**, jejich struktuře a počtu volných pracovních míst jsou převzaty z informačního systému Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (podle evidence úřadů práce).

Neumístění uchazeči o zaměstnání jsou občané bydlící v příslušném území, kteří nejsou v pracovním nebo obdobném vztahu k zaměstnavateli ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a požádali úřad práce o zprostředkování vhodného zaměstnání.

Dosažitelní neumístění uchazeči o zaměstnání jsou evidovaní uchazeči (vč. občanů EU a EHP), kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa a nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí do zaměstnání.

Částečně nezaměstnaní jsou evidovaní uchazeči o zaměstnání, mající tzv. **přivýdělek** (činnost na základě pracovního nebo služebního poměru nebo na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, pokud měsíční výdělek nebo odměna připadající na jeden měsíc nepřesáhne polovinu minimální mzdy).

Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Ukazatel nahrazuje doposud zveřejňovanou míru registrované nezaměstnanosti.

Od 1. 1. 2012 platí novela zákona č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, která v § 35 ruší dosavadní povinnost zaměstnavatelů **nahlašovat volná pracovní místa**. Zaměstnavatel **může** oznámit krajské pobočce Úřadu práce volná pracovní místa a jejich charakteristiku (§ 37). Volnými pracovními místy se rozumí nově vytvořená nebo uvolněná pracovní místa, na která zaměstnavatel zamýšlí získat zaměstnance nebo je hodlá obsadit dočasně přidělenými zaměstnanci **agentury práce** (§ 35).

Údaje o **zaměstnaných cizincích** vycházejí z evidencí:

Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Správy služeb zaměstnanosti, která shromažďuje od úřadů práce údaje:

- o platných povoleních k zaměstnání cizinců
- o počtu informací o nástupu občanů EU/EHP a Švýcarska k výkonu práce (Občané EU/EHP, Švýcarska a jejich rodinní příslušníci mají od vstupu ČR do EU volný přístup na trh práce v ČR, nepotřebují povolení k zaměstnání, pouze se k nim váže informační povinnost, a to z pohledu zaměstnavatele, který je povinen nejpozději v den nástupu těchto osob k výkonu práce písemně informovat o této skutečnosti místně příslušný úřad práce)
- o počtu informací o nástupu k výkonu práce cizinců s trvalým pobytem z ostatních zemí (cizinci s trvalým pobytem rovněž nepotřebují povolení k zaměstnání, pouze se k nim váže informační povinnost)

Ministerstva průmyslu a obchodu:

- o údaje o počtu cizinců s platným živnostenským oprávněním

Podmínky zaměstnávání cizinců stanovuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti; podnikání cizinců (cizinci mohou na území ČR podnikat stejně jako občané ČR, pokud splní podmínky dané zákonem) upravuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

10. ORGANIZAČNÍ STATISTIKA

Informačním zdrojem pro organizační statistiku je **Registr ekonomických subjektů** (dále jen RES). RES je veřejným seznamem, který vytváří a spravuje ČSÚ na základě zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě ve znění pozdějších předpisů.

V RES jsou evidovány **právnícké osoby** včetně organizačních složek státu a **fyzické osoby**, které mají postavení podnikatele. **Právnícké osoby** zahrnují sdružení fyzických nebo právníckých osob, účelová sdružení majetku, jednotky územní samosprávy a jiné subjekty, které stanoví zákon. **Obchodní společnosti** zahrnují veřejné obchodní společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, akciové společnosti a od roku 2010 i Evropská hospodářská zájmová sdružení a Evropské společnosti. **Družstva** zahrnují i družstevní podniky. **Fyzické osoby** zahrnují soukromé podnikatele podnikající dle živnostenského zákona, zemědělské podnikatele a dále fyzické osoby provozující jinou podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů.

Členění podle **převažující činnosti** odpovídá sekcím **Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)**.

RES je pravidelně **aktualizován** daty ze statistických zjišťování a do roku 2012 údaji z obchodního rejstříku, živnostenských úřadů a z administrativních zdrojů. Po spuštění základních registrů veřejné správy od 1. 7. 2012 se základním zdrojem pro aktualizaci stal Registr osob (ROS). Subjekt, který podle informací ze statistických zjišťování nebo z administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou aktivitu, se považuje za **statistickou jednotku typu podnik**.

11. ZEMĚDĚLSTVÍ

Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem v podnikatelských subjektech zemědělské prvovýroby, které jsou součástí statistického **Registru farem**. Zjištěné **výsledky jsou dopočítávány na celý zemědělský sektor** (bez domácích hospodářství obyvatelstva). Zpravodajskou jednotkou zemědělské statistiky je subjekt s převažující činností zemědělství, splňující alespoň jednu z **prahových hodnot** (např. výměra alespoň 1 ha obhospodařované zemědělské půdy nebo chov od 1 ks skotu atd.).

Zemědělskou produkci regionu vyjadřuje tzv. regionální zemědělský účet, který hodnotově reprezentuje celkovou finální produkci zemědělského odvětví daného regionu.

Obhospodařovanou zemědělskou půdou se rozumí půda využívaná k zemědělské produkci a také půda, která byla a nadále má být zemědělsky obhospodařována, ale dočasně není.

Osevními plochami, zjišťovanými soupisem ploch osevů k 31. květnu, se rozumí jarní produktivní plocha, tj. plocha orné půdy, plocha osevu v ovocných sadech a zahradách a plocha trvalých travních porostů dočasně rozoraných a využitých pro osev, ze které se ve sledovaném roce očekává sklizeň. Do osevní plochy není zahrnuta orná půda nevyužívaná, tj. úhor a veškerá orná půda z různých důvodů neosetá či neosázená.

Sklizeň představuje celkové množství plodiny (bez sazeček a semenaček) sklizené v normální vlhkosti a čistotě, včetně podřadnějších částí využitelných např. ke krmení hospodářských zvířat. **Hektarový výnos** je poměr sklizně a produkční plochy. **Produkční plocha** se s výjimkou kukuřice na zrno, kukuřice na zeleno a siláž a trvalých travních porostů rovná osevní ploše. Počet stromů a keřů a sklizeň **ovoce** se zjišťuje prostřednictvím výkazu o definitivních sklizních zemědělských plodin ke konci roku.

Počet hospodářských zvířat se uvádí podle soupisu hospodářských zvířat. **Krávy a prasnice** jsou plemence alespoň jednou otelené, resp. oprasené. Do **drůbeže** se započítávají slepice a kohouti, husy a houseři, kachny a kačeři, krůty a krocani (včetně mláďat). Od roku 2010 je snáška slepic zjišťována za slepice v užitkových chovech (nosnice).

Výroba masa (bez drůbežího) zahrnuje údaje ze všech provozů porážek v ČR. Je uváděna v jatečné hmotnosti, což je hmotnost jatečně upravených těl dle definice stanovené v nařízeních Rady EU. Nutné porážky jsou započítány do jatečné hmotnosti v případě, že maso je použito pro lidskou spotřebu. Živá hmotnost je přepočtená hmotnost jatečně upravených těl; do průměrné živé hmotnosti jatečných prasat nejsou zahrnuty prasnice a kanci.

Stabilní část kapitoly je doplněna o některé výsledky z **Šetření o sadech** za rok 2012. Metodické vysvětlivky jsou uvedeny v publikaci ČSÚ **Ovocné sady 2012** (strukturální šetření), e-2133-13.

12. LESNICTVÍ

Lesnictví zahrnuje údaje za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci s převažující činností lesnictví zapsané do obchodního rejstříku a dále ekonomické subjekty hospodařící na lesních pozemcích s rozlohou 200 a více ha.

Zalesňováním se rozumí umělé zalesnění, tj. výsev a výsadba lesa (bez plochy přirozené obnovy lesa), patří sem kromě ploch poprvé zalesněných také vylepšování a doplňování lesních kultur a náletů, přepočtené na plochu plného zalesnění. Do **těžby dřeva** se započítává hmota bez ohledu na to, ze kterých pěstebních nebo těžebních zásahů byla získána, vč. těžby nahodilé a těžby v tzv. samovýrobě. **Nahodilá těžba** zahrnuje údaje za nahodilé těžby a kalamity všeho druhu. Započítává se zpracovaná hmota v daném roce.

Prořezávky jsou výchovné zásahy v mladých porostech. **Probírky** jsou úmyslné pěstebně výchovné zásahy v předmytních porostech.

Kapitola rovněž obsahuje údaje o **myšlivosti**. Publikována jsou data za zpravodajské jednotky spadající pod rezortní statistické zjišťování Ministerstva zemědělství a Ministerstva životního prostředí.

13. PRŮMYSL

Statistika průmyslu zahrnuje údaje za podnikatelské subjekty s převažující průmyslovou činností. Údaje jsou zjišťovány **podnikovou metodou**, tzn. za podniky se sídlem na příslušném území včetně jejich závodů a provozoven v jiných krajích. V kategorii subjektů se 100 a více zaměstnanci jsou zjišťovány údaje o všech podnicích.

Do **tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy** prodaných externím odběratelům jsou zařazeny pouze tržby za výrobky a služby z CZ-CPA 05 až 39, jedná se tedy o tržby očištěné od neprůmyslových činností podniku. Mezi služby průmyslové povahy patří rovněž obchod, přenos, distribuce a rozvod energií. Tržbou za tuto službu je rozdíl mezi hodnotou nakoupené a prodané (předané) energie. Tržby (příjmy) zahrnují prodej vlastní hmotné a nehmotné produkce, oceněné v běžných cenách. Součástí těchto tržeb není DPH, spotřební daň ani clo.

Do evidenčního počtu **zaměstnanců** (ve fyzických osobách) se zahrnují všichni stálí, sezónní a dočasní zaměstnanci, kteří jsou v pracovním poměru k zaměstnavateli a za svou práci dostávají od zaměstnavatele mzdu.

Průměrná hrubá měsíční mzda na jednoho zaměstnance v průmyslu vychází z objemu mzdových prostředků v hrubých částkách (tj. nesnížené o zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky), zúčtovaných v příslušném období k výplatě. Objem mzdových prostředků nezahrnuje prostředky vyplácené z ostatních osobních nákladů.

14. ENERGETIKA

Informace o **spotřebě paliv a energií** se zjišťují ve všech odvětvích národního hospodářství za podnikatelské subjekty zapsané do obchodního rejstříku.

Údaje o spotřebě paliv a energií se sledují ve skupině podniků od 20 do 99 zaměstnanců jen za vybrané podniky (podíl vybraných subjektů se podle odvětví liší) a ve skupině se 100 a více zaměstnanci za všechny subjekty.

Spotřeba jednotlivých druhů paliv zahrnuje výrobní i nevýrobní spotřebu včetně vsázkové a provozovací spotřeby v procesech výroby elektřiny a tepla a v procesech zušlechťování paliv; u nafty a benzínu včetně závodové dopravy. **Spotřeba elektrické energie** se uvádí včetně vlastní spotřeby na výrobu elektrické energie.

15. STAVEBNICTVÍ, BYTOVÁ VÝSTAVBA

Stavební podnik je podnikatelský subjekt s převažující stavební činností (odpovídá zařazení do oddílu 41, 42 a 43 klasifikace CZ-NACE).

Stavební práce jsou zejména práce na výstavbě, přestavbě, rozšíření, obnově, opravách a údržbě stálých i dočasných budov a staveb. Zahrnují i montážní práce stavebních konstrukcí a hodnotu zabudovaného materiálu a konstrukcí. **Základní stavební výroba (ZSV)** představuje objem stavebních prací, které jednotka provedla pracovníky zahrnutými do jejího evidenčního stavu včetně produktivní práce učňů a objemu stavebních prací na vlastním hmotném investičním majetku. **Stavební práce „S“ (podle dodavatelských smluv)** vyjadřují celkovou hodnotu vlastních výkonů ze stavební činnosti vykazující jednotky (včetně zabudovaných materiálů) provedenou na základě smlouvy o dodávce pro konečného uživatele (stavebníka) včetně hodnoty eventuálních poddodávek stavebních prací přijatých od jiných dodavatelských organizací pro splnění dané smlouvy o dodávce pro konečného uživatele. **Veřejný zadavatel** (zadavatel veřejné zakázky) je právnická osoba, která v souladu s platnými předpisy o finančním hospodaření používá plně nebo zčásti veřejných prostředků k financování veřejných zakázek.

Stavebním povolením se rozumí stavební povolení podle § 115 Stavebního zákona se závaznými podmínkami pro provedení a užívání stavby a stavební ohlášení jednoduchých staveb podle § 104 odst. 2 písmeno a) až d) Stavebního zákona. **Orientační hodnota staveb** zahrnuje celkové náklady včetně technologie (v běžných cenách) vynaložené na přípravu, realizaci a uvedení stavby do provozu. Stavbami na **ochranu životního prostředí** se rozumí stavební akce k ochraně čistoty vod, ovzduší, klimatu, přírody a půdy, akce k ekologickému nakládání s odpady a k omezení působení fyzikálních faktorů na životní prostředí.

Bytová výstavba zahrnuje výstavbu nových bytů na příslušném území všemi formami výstavby. **Bytem** se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení a mohou tomuto účelu sloužit jako samostatné bytové jednotky. **Byty zahájené** jsou od roku 2006 byty v těch domech, jejichž výstavba byla ve sledovaném období povolena na základě vydaného stavebního povolení a od roku 2007 na základě vydaného

stavebního povolení nebo stavebního ohlášení, a to bez ohledu na to, zda tyto byty byly ve sledovaném období dokončeny či nikoliv. **Byty dokončené** jsou byty, na které ve smyslu Stavebního zákona a ve znění pozdějších předpisů byl příslušným stavebním úřadem do konce sledovaného období vystaven kolaudační souhlas.

Obytnou plochou bytu se rozumí podlahová plocha obytných místností. Za obytnou místnost se považuje přímo osvětlená a přímo větratelná místnost o podlahové ploše alespoň 8 m², kterou lze přímo nebo dostatečně nepřímou vytápět a jež je vzhledem k uspořádání a vybavení určena k celoročnímu bydlení. Do obytné plochy se nezapočítává podlahová plocha **vedlejších místností** (např. předsíň) ani **příslušenství** (např. záchod, koupelna). **Užitkovou plochou bytu** se rozumí plocha všech obytných a vedlejších místností vč. příslušenství bytu.

16. CESTOVNÍ RUCH

Do statistiky cestovního ruchu jsou zahrnuty údaje o kapacitě a výkonech hromadných ubytovacích zařízení sloužících cestovnímu ruchu a také údaje z výběrového šetření v domácnostech o cestovních zvyklostech rezidentů. Kromě údajů podle krajů a okresů jsou publikována data o turistických oblastech a turistických regionech. Tato území byla oficiálně vymezena agenturou CzechTourism v roce 2005.

Hromadná ubytovací zařízení jsou zařízení s minimálně pěti pokoji nebo deseti lůžky, která pravidelně (nebo nepravidelně) poskytují přechodné ubytování hostům (včetně dětí) za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kurzu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech. Jsou členěna podle kategorie, určující druh ubytovacího zařízení a třídy, která stanovuje požadavky na vybavení, úroveň a rozsah služeb spojených s ubytováním. Mezi hromadná ubytovací zařízení patří hotely, penziony, turistické ubytovny, chatové osady, kempy a ostatní ubytovací zařízení.

Lůžka v ubytovacích zařízeních udávají počet stálých lůžek, která slouží pro noční odpočinek hostů (bez lůžek příležitostných). Místa pro stany a karavany udávají počet stanovišť pro umístění stanů, obytných přívěsů a karavanů.

Host v ubytovacím zařízení je každá osoba (včetně dětí a kromě personálu a majitelů ubytovacího zařízení), která použila služeb ubytovacího zařízení k přechodnému ubytování. Mezi hosty se nezapočítávají osoby, které používají služby ubytovacího zařízení pro přechodné ubytování za účelem zaměstnání či řádného studia. Doba pro přechodné ubytování, kdy lze hosta považovat za účastníka cestovního ruchu, nesmí být delší než 1 rok. Za **rezidenta** se považuje osoba, která má trvalý (stálý) pobyt v České republice. Může to tedy být občan České republiky i cizí státní příslušník trvale žijící na území České republiky. **Nerezidentem** je pak osoba, která trvale žije v jiné zemi (včetně občanů České republiky trvale žijících v cizině).

Průměrná doba pobytu je o jeden den delší než průměrný počet přenocování. **Čisté využití lůžek** udává čistou obsazenost stálých lůžek, která byla hostům skutečně k dispozici. Výpočet vychází z průměrného počtu lůžek k dispozici a počtu provozních dnů ubytovacího zařízení. **Využití pokojů** udává čistou obsazenost pokojů. Výpočet vychází z počtu realizovaných pokojůdnů (tj. celkového počtu dnů, kdy byl pokoj obsazen alespoň jedním hostem) a z celkového množství pokojůdnů.

Výběrové šetření cestovního ruchu (VŠCR), probíhající na území České republiky s měsíční periodicitou, je zdrojem údajů o delších a kratších cestách tuzemských i zahraničních (údaje o zahraničních cestách však nejsou na úrovni kraje dostatečně reprezentativní). Šetření se provádí dvoustupňovým náhodným výběrem ve vybraných bytech vybraných sčítacích obvodech. Všichni členové domácností (bez ohledu na věk) jsou dotazováni na cesty, jež uskutečnili v posledních třech měsících za účelem trávení volného času a rekreace nebo služební cesty mimo své obvyklé prostředí (trvalé a přechodné bydliště, pracoviště, škola apod.). Takto zjištěné údaje jsou matematickostatistickými metodami přepočteny na celou populaci.

Delší cestou se rozumí cesta za účelem trávení volného času a rekreace, při které osoba alespoň 4x za sebou přenocovala mimo své obvyklé prostředí. **Kratší cestou** se rozumí cesta za účelem trávení volného času a rekreace, při které osoba alespoň 1x a nejvíce 3x nepřetržitě přenocovala mimo své obvyklé prostředí (včetně víkendových pobytů).

17. DOPRAVA

Údaje z dopravy jsou převzaty z externích zdrojů - Ministerstva dopravy ČR (počty vozidel, výkony silniční nákladní dopravy, veřejné autobusové dopravy a železniční dopravy), Správy železniční dopravní cesty (délka železničních tratí), a Ředitelství silnic a dálnic ČR (délka silniční sítě).

Provozní délka **železničních tratí** je délka průběžných kolejí. Nezapočítávají se do ní ostatní dopravní a manipulační koleje. V rámci **sítě silnic** jsou uvedeny souhrnné délky silnic I., II. a III. třídy vč. úseků ve městech a obcích zařazených do silniční sítě. **Počty vozidel** jsou přebrány z Centrálního registru vozidel aktualizovaného dle evidence úřadů obcí s rozšířenou působností (magistrátů). Evidována jsou motorová vozidla, která k 31. 12. měla přidělenou registrační značku.

18. INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Pojem **informační a komunikační technologie (dále jen ICT)** obecně zahrnuje technologie, systémy, aktivity a procesy, které se podílejí na zobrazení, zpracování, skladování a přenosu informací a dat elektronickou cestou.

Údaje o **vybavenosti domácností** vybranými informačními technologiemi a jejich **využívání jednotlivci** pocházejí z ročního samostatného šetření, které je prováděno formou osobního interview na výběrovém vzorku cca 10 000 jednotlivců ve věku 16 let a více; výsledky jsou pak převáženy na celou populaci ČR. V údajích za domácnosti je zjišťován aktuální stav v období šetření (2. čtvrtletí sledovaného roku), údaje za jednotlivce jsou za poslední 3 měsíce v období šetření. Z důvodu vyšší reprezentativnosti jsou údaje v krajském členění publikovány jako tříleté klouzavé průměry.

Domácnosti s počítačem/internetem zahrnují všechny domácnosti, jež v době šetření uvedly, že alespoň jeden člen jejich domácnosti měl doma přístup k osobnímu počítači/internetu.

Jednotlivci používající osobní počítač/internet jsou jednotlivci, kteří použili osobní počítač/internet alespoň jednou v posledních 3 měsících, a to kdekoli (doma, v práci, ve škole, v knihovně) a z jakéhokoli důvodu (soukromý, pracovní).

Údaje o **pevných vysokorychlostních přípojkách k internetu** vychází z datových zdrojů Českého telekomunikačního úřadu. Pevné vysokorychlostní připojení k internetu zahrnuje v této publikaci trvalé připojení s nominální přenosovou rychlostí od 256 kbit/s včetně prostřednictvím DSL technologie, televizního kabelového rozvodu (CATV) a bezdrátového externího přístupu prostřednictvím technologie WiFi.

Údaje o **využívání informačních technologií v obecních úřadech** jsou stavem k 31. 12. příslušného roku. Základní soubor zahrnuje všechny obecní úřady včetně městských částí hl. m. Prahy. Data o informačních technologiích dostupných veřejnosti v **knihovnách** pocházejí ze zdrojů Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu. Údaje o vybavenosti a využívání informačních technologií **zdravotnickými zařízeními** v ČR pocházejí z ročního výkazu, který je připravován Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR ve spolupráci s Českým statistickým úřadem. Údaje o **vybavenosti škol** v ČR informačními technologiemi pocházejí z datových zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, které sbírá údaje o dostupné infrastruktuře IT v základních, středních a vyšších odborných školách.

Zdrojem dat pro **statistiku IT odborníků** je Výběrové šetření pracovních sil ČSÚ. V tabulkách jsou uváděny průměrné údaje příslušného roku. Pokud je hodnota menší než 3 000 osob, jsou data považována za údaje s nízkou spolehlivostí. Od roku 2011 jsou IT odborníci definováni na základě nové klasifikace CZ-ISCO 08 a dělí se na dvě hlavní skupiny:

- o specialisté v oblasti informačních a komunikačních technologií (CZ-ISCO kód 25, 133, 2434)
- o technici v oblasti informačních a komunikačních technologií (CZ-ISCO kód 35, 7422)

Údaje o **mzdách IT odborníků** pocházejí z výsledků **strukturální statistiky mezd zaměstnanců**, které ČSÚ publikuje ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Studenti vysokých škol (ISCED stupeň 5A, 6) v oboru Informatika jsou definováni dle mezinárodní klasifikace oborů vzdělání ISCED 97 (ISCED úzce vymezený obor 48). Data byla získána z datových zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, konkrétně z databáze SIMS.

Zboží v oblasti informačních a komunikačních technologií (dále jen **ICT zboží**) je definováno jako zboží, jehož hlavní funkcí je uskutečnění nebo umožnění komunikace nebo zpracování informací, včetně jejich přenosu a zobrazení elektronickou cestou (OECD 2009). Data za vývoz a dovoz ICT zboží pocházejí z datových výstupů statistiky zahraničního obchodu (databáze statistiky zahraničního obchodu ČSÚ). Od roku 2011 se již nesledují údaje o zahraničním obchodu se zbožím podle sídla vývozce.

Údaje o **vývozu počítačových služeb** pocházejí z šetření o vývozu a dovozu služeb ZO 1-04. Jednotlivé položky těchto služeb (platební tituly - kód 263) jsou vymezeny na základě mezinárodní klasifikace EBOPS (Rozšířená klasifikace služeb v platební bilanci).

19. VĚDA A VÝZKUM

Pojmy **výzkum a vývoj** (VaV) jsou v České republice definovány zákonem o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. **VaV** je systematická tvůrčí práce konaná za účelem rozšíření stávajícího poznání (včetně poznání člověka, kultury a společnosti), získání nových znalostí nebo jejich využití v praxi, a to metodami, které umožňují potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků.

Zpravodajskými jednotkami v oblasti statistického zjišťování výzkumu a vývoje jsou všechny právnické a fyzické osoby, které provádějí výzkum a vývoj na území ČR jako svoji hlavní (CZ-NACE 72) nebo vedlejší ekonomickou činnost, a to bez ohledu na počet jejich zaměstnanců, sektor nebo ekonomické odvětví, ve kterém působí. **Členění dat podle krajů** je dostupné od roku 2001 a je zpracováno podle místa pracoviště VaV jednotlivých zpravodajských jednotek. V případě vysokoškolského sektoru jde převážně o jednotlivé fakulty veřejných vysokých škol. Odhady údajů za okresy byly vytvořeny podle místa sídla ekonomických subjektů a adres pracovišť výzkumu a vývoje. Sídlo ekonomického subjektu nemusí být totožné s místem pracoviště provádění VaV.

Zaměstnanci výzkumu a vývoje podle pracovní činnosti jsou:

- o **výzkumní pracovníci**, kteří se zabývají nebo řídí projekty zahrnující koncepci nebo tvorbu nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů
- o **techničtí a ekvivalentní pracovníci** (dále jen techničtí pracovníci), kteří v rámci VaV uskutečňují vědecké a technické úkoly, aplikují koncepty a provozní metody (obvykle za dohledu výzkumných pracovníků)
- o **další pomocní pracovníci**, kteří se podílejí nebo jsou začleněni do výzkumných a vývojových činností (např. řemeslníci, sekretářky a úředníci)

Evidenční počet zaměstnanců k 31. 12. ve fyzických osobách (HC) udává evidenční počet osob (plně či částečně) aktivních ve výzkumných a vývojových činnostech zaměstnaných ke konci sledovaného roku bez ohledu na dobu, kterou věnují VaV činnostem. Především ve vysokoškolském a částečně i ve vládním sektoru má velké množství osob pracujících ve VaV, zvláště výzkumných pracovníků, pracovní úvazek ve více subjektech. Proto je v těchto sektorech tento ukazatel nadhodnocený a nevyovídá tak o skutečném počtu osob pracujících ve VaV. **Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plný pracovní úvazek věnovaný VaV činnostem (FTE)** vystihuje skutečnou dobu věnovanou výzkumu a vývoji. Jeden FTE je roven jednomu roku práce na plný pracovní úvazek zaměstnance, který se plně věnuje VaV činnosti.

Výdaje na výzkum a vývoj představují veškeré výdaje (běžné a kapitálové) určené na vlastní výzkum a vývoj prováděný v rámci zpravodajské jednotky nebo sektoru ekonomiky bez ohledu na zdroj jejich financování. Výdaje vynakládané mimo zpravodajskou jednotku (externí výdaje na VaV) jsou do celkových výdajů na VaV započteny jen v případě, že přímo slouží pro podporu vlastního výzkumu a vývoje (např. nákup dodávek pro VaV).

V roce 2013 proběhla mimořádná revize dat za oblast výzkumu a vývoje. Jednalo se zejména o zpětnou kontrolu správného metodologického rozlišení nákladů na provedení VaV od nákladů na služby VaV (výdajů za VaV provedených pro sledovanou jednotku jiným subjektem) v podnikatelském sektoru. Z tohoto důvodu se některé údaje za období 2008–2011 v těchto ročenkách mohou lišit od údajů uváděných v ročenkách předchozích. Jde především o údaje za Středočeský a v menší míře i Pardubický kraj.

Údaje o **státní podpoře výzkumu a vývoje** vycházejí z informací uvedených v Informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (sekretariát RVVI) a v závěrečném účtu státního rozpočtu ČR pro oblast VaV (MF ČR).

Údaje o **patentech a užitných vzorech** byly zpracovány na základě datových zdrojů Úřadu průmyslového vlastnictví ČR (ÚPV ČR), který zajišťuje patentovou ochranu na území České republiky. Tabulky obsahují pouze údaje o patentové aktivitě subjektů působících na území České republiky.

Zdrojem dat o **počtech zaměstnaných ve vědeckých a technických povoláních** je Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS), kde základní šetřenou jednotkou jsou jednotlivci a domácnosti. Data v tabulkách jsou uváděna jako roční průměry. Pokud je jejich hodnota menší než 3 000 osob, jsou považovány za údaje s nízkou spolehlivostí. V roce 2010 došlo ke změně metodiky, a proto nejsou data za rok 2010 plně srovnatelná s předchozími lety. Od roku 2011 jsou zaměstnaní ve vědeckých a technických povoláních definováni na základě nové klasifikace CZ-ISCO 08 (CZ-ISCO hlavní třídy 2 a 3). Z osob zaměstnaných ve vědeckých a technických povoláních se vyčleňuje velmi úzká skupina osob označovaných jako **Specialisté** (CZ-ISCO hlavní třída 2). Z této kategorie osob se dále podrobněji vymezují následující tři skupiny zaměstnání dříve označované jako vědci a inženýři:

- o specialisté v oblasti vědy a techniky (CZ-ISCO třída 21)
- o specialisté v oblasti zdravotnictví (CZ-ISCO třída 22)
- o specialisté v oblasti informačních a komunikačních technologií (CZ-ISCO třída 25)

Data týkající se **mezd specialistů** pocházejí z výsledků strukturální mzdové statistiky, kterou publikuje Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Do roku 2010 se výše průměrné hrubé měsíční mzdy specialistů zde uváděná vztahuje ke vzorku šetření (cca 1,7 mil zaměstnaných osob), jedná se tedy o nedopočtená data.

Studenti vysokých škol (ISCED stupeň 5A, 6) v **přírodovědných** (biologické, fyzikální a chemické vědy, matematické vědy a statistika, informatika a výpočetní technika) a **technických** (technické vědy a technicky zaměřená řemesla, výroba a zpracovatelský průmysl, architektura a stavebnictví) studijních oborech jsou definováni dle mezinárodní klasifikace oborů vzdělání ISCED 97 (ISCED obor 4 a 5). Data se vztahují vždy k 31. 12. a byla získána z datových zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, konkrétně z databáze SIMS.

High-tech (technologicky vyspělé) zboží je vymezeno pro potřeby statistiky zahraničního obchodu dle jednotného mezinárodního třídívníku zboží SITC a člení se do devíti základních skupin (Elektronika a telekomunikace; Elektrotechnika; Farmacie; Chemie; Letecká technika; Neelektrické stroje; Vědecké přístroje; Výpočetní technika a Ostatní high-tech). Od roku 2011 se již nesledují údaje o zahraničním obchodu se zbožím podle sídla vývozce.

Údaje o **vývozu technologických služeb** pocházejí z šetření o vývozu a dovozu služeb ZO 1-04. Jednotlivé položky těchto služeb (platební tituly) jsou vymezeny na základě mezinárodní klasifikace EBOPS (Rozšířená klasifikace služeb v platební bilanci).

20. VZDĚLÁVÁNÍ

Údaje o **vzdělávání** jsou přebírány z databáze Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Tabulky zahrnují všechny školy zařazené v rejstříku škol a školských zařízení bez ohledu na zřizovatele. Učitelé (včetně ředitelů, jejich zástupců, výchovných poradců a učitelů odborného výcviku) jsou uváděni jako přepočtení na plně zaměstnané.

Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED (International Standard Classification of Education) byla vypracována a vydána UNESCO již v roce 1976, aby sloužila jako nástroj vhodný pro shromažďování, zpracování a zpřístupňování vzdělávacích statistik jak v jednotlivých zemích, tak v mezinárodním měřítku. Zatím k poslední revizi ISCED došlo v roce 1997. Klasifikace má 7 úrovní vzdělávání (0 až 6), které mohou mít vnitřní členění A až C.

Mateřské školy poskytují předškolní vzdělávání. Údaje o nich zahrnují jak „běžné“ mateřské školy, tak i školy, které jsou samostatně zřízeny pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (dále SPV).

Základní školy, včetně škol pro žáky se SPV, zajišťují základní vzdělávání, které je povinné pro všechny způsobilé děti.

Střední školy, včetně škol pro žáky se SPV, jsou určeny k získání středního vzdělání. Toho lze dosáhnout na školách vyučujících v oborech gymnázií a oborech odborného vzdělání na středních školách (zahrnují obory středních odborných škol, středních odborných učilišť, odborných učilišť a praktických škol). Součástí oborů odborného vzdělání jsou i obory nástavbového studia, které jsou uváděny samostatně.

Dalším druhem škol jsou **konzervatoře**, včetně konzervatoří pro žáky se zdravotním postižením, na kterých žáci mohou dosáhnout buď středního vzdělání s maturitní zkouškou, nebo vyššího odborného vzdělání v konzervatoři. Ve vyšším odborném vzdělávání se studenti rovněž vzdělávají na **vyšších odborných školách**.

Data za všechny shora uvedené druhy škol jsou **publikována za školní rok** a vykazována podle stavu **k 30. 9. sledovaného roku**.

Na **vysokých školách** se studuje v bakalářském, magisterském, magisterském navazujícím nebo doktorském studijním programu. Protože roste počet studentů, kteří současně studují na více vysokých školách či fakultách, jsou počty studentů publikovány ve fyzických osobách (každý student je uveden jen jednou). Celkový počet nemusí vždy souhlasit se součty za jednotlivé vysoké školy, příp. jednotlivé formy studia a typy studijních programů.

Data za veřejné i soukromé **vysoké školy** jsou čerpána ze systému SIMS (Sdružené informace matrik studentů). Počty škol a studentů jsou vykazovány podle stavu **k 31. 12.** a absolventů za celý kalendářní rok. Centrální databáze je trvale doplňována a aktualizována; údaje publikované v této ročence jsou dle stavu zpracování ke dni 22. 1. 2013.

Členění podle forem vzdělávání:

- o střední a vyšší odborné vzdělávání je poskytováno denní formou a ostatními formami, tj. večerní, dálkovou, distanční nebo kombinovanou
- o vysoké školy zajišťují studium formou prezenčního, distančního nebo kombinovaného studia

21. ZDRAVOTNICTVÍ

Vybrané údaje o zdravotnictví jsou převzaty z podkladů Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR), zřízeného Ministerstvem zdravotnictví ČR. Jde o údaje za **rezorty celkem**.

Údaje o počtu **lékařů, včetně zubních lékařů** (přepočtený počet pracovníků) se počítají jako součet úvazků jednotlivých lékařů ve zdravotnických zařízeních, přepočtený podle délky plné týdenní pracovní doby, stanovené pro dané zařízení či pracoviště; od roku 2007 jsou počty lékařů (včetně zubních lékařů) uváděny včetně smluvních pracovníků.

Smluvní pracovníci jsou pracovníci, kteří pracují v daném zdravotnickém zařízení na základě:

- o **dohody** o pracích konaných mimo pracovní poměr (zaměstnanci na základě dohod o provedení práce, zaměstnanci na základě dohod o pracovní činnosti)
- o **smlouvy** o dílo (dle občanského nebo obchodního zákoníku)

Lůžkový fond nemocnic a jeho využití obsahuje vybrané ukazatele využití lůžkového fondu, personálního zabezpečení lékaři a zdravotnickými pracovníky nelékaři s odbornou způsobilostí, jejich zatížení a informace o pohybu hospitalizovaných.

Údaje o **pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz** zpracovává ČSÚ. Zpravodajskou jednotkou jsou všechny podniky nad 25 zaměstnanců (pojištěnců). Údaje za podniky s menším počtem zaměstnanců a osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) jsou čerpány z České správy sociálního zabezpečení.

Průměrné procento pracovní neschopnosti za rok se vypočítá jako podíl počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz a průměrného počtu zaměstnanců nemocensky pojištěných, násobeného počtem kalendářních dnů v roce.

22. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Pro potřeby státní statistiky jsou využívány výstupy z informačních systémů České správy sociálního zabezpečení (dávky nemocenského pojištění, příjemci důchodů a průměrné výše důchodů) a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (sociální služby - zařízení, uživatelé a výdaje, domovy pro seniory, dávky státní sociální podpory, příjemci starobního důchodu podle jeho výše, průkazy zdravotně postižených).

Sociální zabezpečení zahrnuje důchodové pojištění, nemocenské pojištění, dávky státní sociální podpory a sociální péči. V rámci důchodového pojištění se poskytují důchody starobní, invalidní, vdovské a vdovecké, sirotčí. Do roku 2009 se poskytovaly invalidní důchody plné a částečné, s účinností od 1. 1. 2010 se změnily plné invalidní důchody v důchody pro invaliditu třetího stupně a částečné se rozdělily na důchody pro invaliditu prvního a druhého stupně (v závislosti na procentním poklesu pracovní schopnosti pojištěnce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu). Od roku 2010 se dále invalidní důchod vyplácený ke dni dovršení věku 65 let mění na starobní důchod. Starobní důchody jsou uváděny sólo, tj. bez kombinace s vdovským či vdoveckým důchodem.

Dávkový systém **nemocenského pojištění** tvoří čtyři **dávky**: nemocenské, ošetřovné (do roku 2008 podpora při ošetřování člena rodiny), peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Dávky nemocenského pojištění se poskytují za kalendářní dny po stanovenou dobu. U osob samostatně výdělečně činných je nemocenské pojištění dobrovolné. Z tohoto pojištění jim náleží jen dvě dávky - nemocenské a peněžitá pomoc v mateřství. Uchazeči o zaměstnání nejsou nemocensky pojištěni, ale z nemocenského pojištění se jim poskytuje peněžitá pomoc v mateřství. V tabulkách vztahujících se k nemocenskému a důchodovému pojištění nejsou zahrnuty údaje týkající se ozbrojených složek Ministerstva obrany ČR, Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR.

Ve vyplacených **dávkách státní sociální podpory** jsou vykazovány dávky poskytované v závislosti na výši příjmu rodiny - testované, tj. přídavek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení a porodné (do roku 2010 vč. patřilo mezi dávky netestované) a netestované (nárok na dávky není limitován výší příjmu rodiny), tj. rodičovský příspěvek, dávky péčovské péče a pohřebné. S účinností od 1. 1. 2011 došlo ke zpřísnění pravidel pro poskytování sociálního příplatku. Nárok na sociální příplatek je vázán na péči o nezaopatřené dítě, na zdravotní postižení dítěte nebo rodiče a na stanovenou hranici příjmů v rodině, která musí být nižší než dvojnásobek životního minima rodiny. Od 1. 1. 2012 byl sociální příplatek definitivně zrušen a institut posouzení příjmové situace byl přesunut jako nový institut příspěvku na péči, který byl dosud poskytován bez závislosti na příjmu. Současně byl v dávkách státní sociální podpory zrušen

rodičovský příspěvek pro rodiče postižených dětí. Státní sociální podpora tak s výjimkou dávek vázících se k pěstounství již není dávkou zohledňující jakýmkoliv způsobem zdravotní stav.

Sociální péči zajišťuje stát pomoc občanům, jejichž životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, popřípadě jinými příjmy, a občanům, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku. Sociální péče zahrnuje zejména péči o občany těžce zdravotně postižené. V rámci sociální péče se poskytují peněžité dávky, věcné dávky a kulturní a rekreační péče. V souvislosti s přijetím zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, došlo od roku 2007 ke změně členění druhů poskytovaných **sociálních služeb** a byl vytvořen registr poskytovatelů sociálních služeb. Do roku 2007 bylo zjišťování prováděno za jednotlivá zařízení sociálních služeb s tím, že zařízení předávalo podrobné údaje pouze za převládající typ poskytované služby a za ostatní sociální služby pouze doplňkové informace. Od roku 2008 je aplikován odlišný metodický přístup, který spočívá ve sledování údajů za každou registrovanou sociální službu na samostatném výkazu. Tento přístup umožnil získat detailnější a přesnější údaje o poskytovaných registrovaných sociálních službách. Z tohoto důvodu nejsou některé údaje z let 2007 až 2009 srovnatelné s údaji z let předchozích, přičemž rok 2007 není srovnatelný ani s roky následujícími. Údaje o kapacitách zařízení sociálních služeb vycházejí ze skutečného rozmístění poskytovaných služeb.

23. KULTURA

Data jsou v této oblasti přebírána od Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (NIPOS), jehož zřizovatelem je Ministerstvo kultury ČR, a zachycují stav k 31. 12. nebo úhrn za kalendářní rok.

Veřejnými knihovnami jsou Národní knihovna ČR a Moravská zemská knihovna, které jsou v přímém řízení Ministerstva kultury ČR, krajské vědecké knihovny zřizované kraji a dále knihovny zřizované obcemi a městy. **Výpůjčky celkem** znamenají výpůjčky všech knihovnických jednotek prezenčně i mimo knihovnu. **Knihovní jednotka** je každý samostatný svazek dokumentu, tj. každý výtisk nebo část vícesvazkového díla, vázaný nebo do desek uložený komplet celého ročníku nebo několika čísel periodik, každá samostatná mapa, grafický list, nosič speciálních druhů dokumentů (magnetofonová kazeta, CD-ROM aj.), který je evidován jako samostatná věc v přírůstkovém seznamu.

U muzeí, památníků a galerií včetně jejich poboček jsou předmětem statistického zjišťování všechna zařízení, jež byla **v provozu** a bez ohledu na jejich zřizovatele. Za **pobočku** se považují detašované části, které jsou mimo sídlo muzea nebo galerie, a tvoří s vykazujícím subjektem organizační složku. **Památníkem** se rozumí místnost či objekt, ve které je instalována expozice nebo výstava. V případě **galerií** jsou statisticky šetřeny ty, které vlastní sbírkové předměty, tzv. muzea výtvarných umění, nikoliv galerie prodejní. Nejvýznamnější formou činnosti muzeí je jejich výstavní činnost, a to buď prostřednictvím krátkodobých, příležitostných **výstav** nebo dlouhodobých (stálých) **expozi**c.

Mezi **památkové objekty s kulturně výchovným využitím** patří hrady, zámky, kostely, kláštery, zříceniny, mlýny, věže a další památky, které jsou zpřístupněné návštěvníkům za vstupné a nespádají pod správu muzea nebo galerie. Uváděné údaje se týkají všech zařízení bez ohledu na jejich zřizovatele.

24. KRIMINALITA, NEHODY

Údaje o kriminalitě a dopravních nehodách byly převzaty z podkladů Policejního prezidia ČR.

Data o zjištěných a objasněných **trestných činech** zahrnují také trestné činy na železnici a trestné činy evidované službou cizinecké policie. Objasněné trestné činy zahrnují trestné činy spáchané a vyřešené ve vykazovaném roce.

Obecná kriminalita zahrnuje násilné trestné činy, mravnostní trestné činy, majetkové trestné činy, podvody a zpronevěry, ostatní majetkové a ostatní kriminální trestné činy. Hospodářská kriminalita zahrnuje především trestné činy v obchodních a finančních vztazích.

Dopravní nehody zahrnují všechny nehody nahlášené Policii České republiky, přičemž od roku 2009 došlo ke změně pravidel pro jejich hlášení. Počet usmrcených, zraněných těžce a lehce odpovídá stavu do 24 hodin po nehodě. Hmotná škoda zahrnuje škodu na vozidlech, jejich nákladu nebo na zařízení komunikace.

Údaje o **požárech** a hlavních důvodech zásahů hasičských záchranných sborů byly převzaty z informací zpracovávaných Hasičskými záchrannými sbory.

25. VOLBY

Historicky první **volbu prezidenta republiky** vyhlásil předseda Senátu Parlamentu České republiky rozhodnutím č. 322/2012 Sb. ze dne 1. 10. 2012 na dny 11. a 12. 1. 2013. Provedení volby se řídilo Ústavou České republiky a zákonem č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů. O čtrnáct dní později ve dnech 25. a 26. 1. se konalo druhé kolo volby. Území České republiky tvořilo jeden volební obvod. Žádný z kandidátů nezáskal v prvním kole volby prezidenta nadpoloviční většinu z celkového počtu odevzdaných platných hlasů. Do druhého kola tak postoupili dva kandidáti, kteří obdrželi v prvním kole nejvíce odevzdaných platných hlasů. Prezidentem republiky byl zvolen kandidát, který získal ve druhém kole volby nejvyšší počet platných hlasů.

Ve dnech 25. a 26. 10. 2013 se konaly volby do **Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky** (PSP ČR), které vyhlásil prezident republiky svým rozhodnutím č. 266/2013 Sb., ze dne 28. 8. 2013, poté, co byla Poslanecká sněmovna rozpuštěna rozhodnutím prezidenta republiky č. 265/2013 Sb. ze dne 28. 8. 2013. Průběh voleb stanovil zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších

předpisů. Výsledky ze zahraničí byly na základě vylosování Státní volební komisí sčítány do Středočeského volebního kraje. Podle Ústavy ČR bylo voleno 200 poslanců na dobu čtyř let.

Úplné výsledky hlasování při volbě prezidenta i výsledky voleb do PSP ČR jsou dostupné na internetové adrese www.volby.cz.

Zapsaní voliči představují počet osob registrovaných v seznamech voličů (osob, splňujících zákonné podmínky pro výkon aktivního volebního práva). **Vydané úřední obálky** se rovnají počtu hlasujících voličů, kteří přišli volit, a byla jim ve volební místnosti vydána obálka pro hlasování. **Odevzdané úřední obálky** znamenají počet úředních obálek, které hlasující voliči vhodili do volební schránky. **Volební účast** je počítána jako podíl počtu hlasujících voličů (osob, jimž byla ve volební místnosti vydána úřední obálka) a registrovaných voličů (osob uvedených ve volebních seznamech). **Počet kandidátů** je počet volitelných kandidátů (bez odvolaných a odstoupivších). **Počet mandátů** je počet volených míst poslanců v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Údaje o procentech platných hlasů jsou uváděny na dvě desetinná místa bez zaokrouhlení.

26. SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ

Obsahem této kapitoly jsou vybrané údaje z definitivních výsledků sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo na základě zákona č. 296/2009 Sb. na celém území České republiky k 26. 3. 2011. Údaje byly zjišťovány podle stavu k rozhodnému okamžiku, kterým byla půlnoc z pátku 25. 3. na sobotu 26. 3. 2011. Sčítání se **vztahovalo na každou fyzickou osobu**, která měla v rozhodný okamžik trvalý nebo povolený přechodný pobyt na území České republiky, **na každý dům**, i neobydlený, a **na každý byt**, i neobydlený. Domem se rozuměla budova, která obsahovala prostory určené k bydlení nebo ubytování. Byt byl definován jako soubor místností (popřípadě jednotlivá místnost), který byl stavebním úřadem určen k bydlení.

V souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady o sčítání lidu, domů a bytů jsou definitivní výsledky SLDB 2011 zpracovány a publikovány **podle místa obvyklého pobytu**. Jsou zveřejněny na internetových stránkách www.scitani.cz a ve speciálních publikacích.

27. SPRÁVNÍ OBVODY, OBCE

Seznam **obcí s rozšířenou působností** a **obcí s pověřeným obecním úřadem** byl stanoven zákonem č. 314/2002 Sb. ze dne 13. 6. 2002, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2003. V návaznosti na tento zákon pak Ministerstvo vnitra vyhláškou č. 388/2002 Sb. stanovilo správní obvody těchto obcí. Příslušnost obcí do správních obvodů byla upravena k 1. 1. 2005 novou vyhláškou č. 388/2004 Sb. ze dne 24. 6. 2004, kterou se mění vyhláška z roku 2002.

Město je obec, které byl na základě zákona o obcích udělen statut města. V tabulkách 27-11. až 27-13. je uveden abecedně seřazený přehled měst v rámci kraje. Tabulka 27-14. obsahuje vybrané údaje o krajských městech České republiky, která jsou v tabulce seřazena podle počtu obyvatel.

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí. V tabulce 27-15. jsou vybrané údaje o jednotlivých obcích (podle územní struktury platné k 31. 12. 2012) seskupeny do správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Číslo v závorce za názvem správního obvodu je oficiálním číselným kódem podle číselníku vydaného Českým statistickým úřadem.

Vybavení obcí bylo zjišťováno územní metodou (včetně detašovaných pracovišť), bez ohledu na sídlo provozovatele. Obec je považována za vybavenou příslušným zařízením, jestliže je takto vybavena alespoň jedna její část. Do počtu ekonomických subjektů byly zařazeny subjekty, které mají na příslušném území své sídlo (nikoliv pouze provozovnu).

28. ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb. ze dne 3. 12. 1997, o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, byla Česká republika 1. 1. 2000 rozdělena na 14 krajů. Podle tohoto zákona a usnesení vlády České republiky č. 707/1998 zavedl Český statistický úřad podle § 19 odst. 1 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě a po dohodě se Statistickým úřadem Evropských společenství (Eurostatem) "**Klasifikaci územních statistických jednotek – CZ-NUTS**".

Klasifikace NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) je základním systematickým nástrojem pro potřeby statistické, analytické a pro potřeby poskytování statistických informací Evropské unii. Využívá se ke statistickému monitorování a k analýzám sociální a ekonomické situace v regionech a pro potřeby přípravy, realizace a hodnocení regionální politiky, na úrovni NUTS 2 je využívána zejména pro oblast čerpání z tzv. „Strukturálních fondů EU“.

S účinností od 1. 1. 2008 je Klasifikace územních statistických jednotek CZ-NUTS aktualizována sdělením ČSÚ č. 201/2007 Sb. V současnosti klasifikace obsahuje 4 úrovně NUTS, vymezení jednotlivých úrovní NUTS je charakterizováno počtem obyvatel a rozlohou. Na nižších úrovních jsou pak používány tzv. „lokální administrativní jednotky“ (LAU). Systém LAU však není v EU legislativními nástroji zaváděn.

- NUTS 0 vyjadřuje **stát Českou republiku**
- NUTS 1 vyjadřuje **území České republiky**
- NUTS 2 vyjadřuje **regiony soudržnosti**, tj. celkem 8 sdružených krajů
- NUTS 3 vyjadřuje celkem **14 krajů**, tj. **vyšších územních samosprávných celků - VÚSC**
- LAU 1 vyjadřuje **okresy**, tj. celkem 76 okresů a Hlavní město Praha
- LAU 2 vyjadřuje **obce**, tj. celkem 6 251 obcí (Hl. m. Praha je uvedena jako jedna jednotka)

Přehled regionů soudržnosti NUTS2 a krajů NUTS3:

Praha	- Hl. m. Praha
Střední Čechy	- Středočeský kraj
Jihozápad	- Jihočeský kraj a Plzeňský kraj
Severozápad	- Karlovarský kraj a Ústecký kraj
Severovýchod	- Liberecký kraj, Královéhradecký kraj a Pardubický kraj
Jihovýchod	- Kraj Vysočina a Jihomoravský kraj
Střední Morava	- Olomoucký kraj a Zlínský kraj
Moravskoslezsko	- Moravskoslezský kraj